

Rachunki podatków związanych ze środowiskiem

Rachunki podatków związanych ze środowiskiem są częścią Europejskich Rachunków Ekonomicznych Środowiska (EREŚ), stanowiących narzędzie ukazujące interakcje między gospodarką i środowiskiem. Służą do monitorowania presji wywieranej przez gospodarkę na środowisko, a także wkładu środowiska w gospodarkę. Są rachunkami satelitarnymi w stosunku do rachunków narodowych i stanowią ważne źródło danych pomocnych w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska.

Rachunki środowiskowe są zagadnieniem stosunkowo nowym. Wspólne ramy w zakresie gromadzenia i zestawiania EREŚ ustanowione zostały w rozporządzeniu *Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska*¹. Rozporządzenie to obejmuje trzy moduły rachunków ekonomicznych środowiska. Jednym z nich są **rachunki podatków związanych ze środowiskiem według rodzajów działalności gospodarczej**. Zgodnie z tym rozporządzeniem państwa członkowskie Unii Europejskiej (UE) zobowiązano do pierwszej transmisji danych do Komisji Europejskiej (KE)/Eurostatu z zakresu rachunków podatków związanych ze środowiskiem w 2013 r. Ze względu na przyznane przez KE kilku krajom unijnym, w tym Polsce, odstępstwa (derogacje) pozwalające na przesunięcie terminu pierwszej transmisji o dwa lata, pierwsze obowiązkowe raportowanie danych dla naszego państwa wyznaczono na wrzesień 2015 r.

W celu przygotowania się do obowiązkowej sprawozdawczości w GUS wykonano w latach 2012 i 2013 projekt pilotażowy² pt. *Europejskie Rachunki Ekonomiczne Środowiska: moduł podatków środowiskowych*. Artykuł ten stanowi zwięzły opis najważniejszych etapów projektu, jego wyników oraz wniosków wynikających ze zrealizowanych prac.

PROJEKT PILOTAŻOWY

Głównym celem projektu było opracowanie metodologii sporządzania rachunku podatków związanych ze środowiskiem oraz uzyskanie i zestawienie danych w kwestionariuszu wymaganym przez Eurostat. Projektem objęto lata 2008—2010. Cele szczegółowe pilotażu sformułowano następująco:

- stworzenie, zgodnie z definicją Eurostatu, listy podatków związanych ze środowiskiem,

¹ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 192/1.

² Projekt finansowany w 70% z funduszy UE na podstawie umowy o dotację nr 50904.2011.005—2011.301, podpisanej pomiędzy Komisją Europejską/Eurostatem i GUS 14 grudnia 2011 r.

- dokonanie podziału podatków związanych ze środowiskiem, wymagane przez rozporządzenie 691/2011, na cztery grupy rodzajowe podatków środowiskowych,
- określenie źródeł i sposobów uzyskania danych za lata 2008—2010 dotyczących wysokości kwot pochodzących z podatków związanych ze środowiskiem,
- opracowanie metody rozdziału kwot pochodzących z podatków związanych ze środowiskiem do poszczególnych pozycji NACE Rev. 2 na poziomie agregacji A*64 (takim, jak określono w ESA 95³) oraz gospodarstw domowych,
- dokonanie rozdziału kwot pochodzących z poszczególnych rodzajów podatków związanych ze środowiskiem w układzie A*64 klasyfikacji NACE Rev. 2 oraz gospodarstw domowych,
- wypełnienie kwestionariusza Eurostatu *Environmental Taxes by Economic Activity* (ETEA).

Projekt prowadzony był w Departamencie Badań Regionalnych i Środowiska GUS, przy wsparciu informatycznym Urzędu Statystycznego w Katowicach. Ponadto w prace te zaangażowane było szerokie grono ekspertów niebędących członkami zespołu wykonującego projekt, wspierających uczestników projektu swoją wiedzą i doświadczeniem. Byli to głównie członkowie *Grupy Zadaniowej ds. rachunków środowiskowych* (GZ)⁴, w tym przedstawiciele resortów oraz ośrodków naukowych, a także eksperci spoza GZ zapraszani na spotkania grupy, w tym przedstawiciele innych departamentów GUS oraz specjaliści z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dyskusje odbywały się również w ramach konsultacji pisemnych z Eurostatem oraz podczas wizyty studyjnej pracowników Departamentu Badań Regionalnych i Środowiska w austriackim Urzędzie Statystycznym (*Statistics Austria*). W pracach nad opracowaniem metodologii budowy rachunku podatków środowiskowych wykorzystano także wiedzę zdobytą przez uczestników projektu na szkoleniu zorganizowanym przez Eurostat dla krajów członkowskich Unii.

LISTA PODATKÓW ZWIĄZANYCH ZE ŚRODOWISKIEM

Prace nad opracowaniem metodologii rachunku rozpoczęto od stworzenia listy podatków związanych ze środowiskiem. Prace te obejmowały:

- identyfikację wszystkich płatności pobieranych przez instytucje publiczne,

³ Europejski system rachunków (ESA) ustanowiony rozporządzeniem Rady (WE) nr 2223/96 z 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (zwany ESA 95).

⁴ GZ — Grupa Zadaniowa ds. rachunków środowiskowych powołana w 2010 r. zarządzeniem Prezesa GUS. GZ działa m.in. jako ciało opiniotwórcze i doradcze przy wdrażaniu modułów rachunków ekonomicznych środowiska w Polsce. W jej skład wchodzi przedstawiciele GUS, Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Gospodarki oraz reprezentanci instytucji naukowych.

- identyfikację wszystkich płatności związanych ze środowiskiem,
- rozróżnienie pomiędzy podatkami związanymi ze środowiskiem a opłatami związanymi ze środowiskiem.

Przeprowadzono przegląd aktów prawnych dotyczących płatności nakładanych przez państwo⁵. Główną ideą tych działań było stworzenie listy podatków w sposób niezależny od Narodowej Listy Podatków (NTL — *National Tax List*). Dokonano rozróżnienia podatków od innych typów płatności. Zawężono zbiór pobieranych w kraju płatności do podatków poprzez określenie reguły kwalifikującej płatności do podatków, według której:

- 1) podatek nie może zapewniać usługi świadczonej płatcomu przez państwo lub jego instytucje,
- 2) podatek nie powinien być określony w sposób proporcjonalny, a więc poprzez stawkę powiązaną z ilością dostarczonej usługi.

Jeżeli przynajmniej jeden z tych dwóch warunków, sformułowanych z użyciem przeczenia, był spełniony, to dana płatność została zakwalifikowana jako podatek.

Następnie dokonano kwalifikacji istniejących w kraju płatności do klasy podatków związanych ze środowiskiem. Kluczowe znaczenie miało tutaj zdefiniowanie podatków związanych ze środowiskiem. W myśl zapisów zawartych w rozporządzeniu 691/2011, definicja podatków związanych ze środowiskiem brzmi następująco: *...podatek związany ze środowiskiem oznacza podatek lub opłatę, w których podstawą opodatkowania jest jednostka fizyczna (lub odpowiednik jednostki fizycznej) czegoś, co ma udowodniony określony negatywny wpływ na środowisko i które są uznawane za podatek w systemie ESA 95*.

W przyjętej metodologii wzięto pod uwagę negatywne oddziaływania na środowisko skutkujące wyłącznie zubożeniem zasobów naturalnych, zanieczyszczaniem środowiska i innymi formami pogarszania jakości środowiska w skalach lokalnej i globalnej.

Definicja podatków związanych ze środowiskiem, stosowana w statystycznych ramach odniesienia, kładzie nacisk na potencjalny wpływ danego rodzaju podatku w aspekcie kosztów i cen. Zamiast szczegółowego określania formalnej definicji podatków środowiskowych, zdecydowano, że należy skupić się na podstawach opodatkowania, które są szczególnie istotne z punktu widzenia środowiska oraz uwzględnić wszelkie podatki o charakterze środowiskowym. Podstawa opodatkowania uznana została za obiektywną przy definiowaniu podatków związanych ze środowiskiem dla celów porównań międzynarodowych.

Podręcznik Eurostatu⁶ określa, jakiego rodzaju podstawa podatkowa może być brana pod uwagę w przypadku podatków związanych ze środowiskiem. Są to kategorie podstaw opodatkowania:

⁵ Przeanalizowano m.in. Ustawę z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 1991 r. Nr 9, poz. 31).

⁶ *Environmental Taxes...* (2013).

- zmierzone lub oszacowane emisje do powietrza,
- substancje zubażające warstwę ozonową,
- zmierzone lub oszacowane ścieki zrzucane do wód,
- niepunktowe źródła zanieczyszczeń wód,
- gospodarka odpadami,
- hałas,
- produkty energetyczne,
- transport,
- zasoby naturalne.

Zgodnie z metodologią Eurostatu, z definicji wyłączono podatki od wartości dodanej (VAT).

Należy zaznaczyć, że często używany termin „podatki środowiskowe” nie stanowi dobrego opisu przedmiotowych podatków, gdyż może być on interpretowany jako odniesienie do podatków opartych na motywach środowiskowych, a nie finansowych. „Motywacja” bowiem nie stanowi elementu definicji i określenie „podatki związane ze środowiskiem” okazało się bardziej odpowiednie. Używane jest ono m.in. przez OECD. Niemniej jednak określenie „podatki środowiskowe” jest dogodne, dlatego też stosowane jest w opracowaniach i podręcznikach Eurostatu, a także wykorzystane w tym artykule.

Biorąc pod uwagę wymienioną wcześniej definicję, wykaz podstaw opodatkowania oraz zdefiniowanie podatków, dokonano kwalifikowania płatności występujących w Polsce do podatków związanych ze środowiskiem (podatków i opłat środowiskowych). Należą one do następujących kategorii ESA 95:

- podatki od produkcji i przywozu,
- bieżące podatki od dochodu, majątku itd.,
- podatki od kapitału.

Wśród zidentyfikowanych płatności pobieranych przez instytucje publiczne początkowo wyodrębniono 79 płatności związanych ze środowiskiem. Każdy przypadek podatku potencjalnie związanego ze środowiskiem wymagał odrębnej dyskusji i analizy, uwzględniających specyfikę i warunki polskie. W Polsce występują, poza systemem podatków, opłaty środowiskowe, obejmujące głównie opłaty za korzystanie ze środowiska oraz opłaty produktowe. Wpływy z tytułu opłat, pomimo że faktycznie przyjmują formę podatku, nie są kierowane do budżetu państwa, lecz stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zgodnie z metodologią Eurostatu, niektóre opłaty powinny być traktowane jak podatki związane ze środowiskiem, a więc powinny zostać włączone do listy podatków przyjętych w projekcie. W trakcie dyskusji, podczas posiedzeń GZ, zastanawiano się jak alokować opłaty, które zgodnie z przewodnikami Eurostatu powinny być traktowane jak podatki. Ustalono, aby alokować niektóre opłaty tak jak podatki, że działanie to nie wpłynie na funkcjonowanie krajowego systemu podatków i opłat.

W toku analiz, konsultacji i dyskusji z udziałem naukowców i członków GZ sporządzono *Listę podatków związanych ze środowiskiem* występujących w Polsce (każdy kraj powinien opracować własną listę podatków środowiskowych). Znalazło się na niej 50 pozycji, wśród nich niektóre opłaty ekologiczne⁷. W toku dalszych prac dokonano jej modyfikacji. Zmiana polegała głównie na agregacji niektórych pozycji z tej listy w większe grupy, z powodu ich niewielkiego udziału w zjawisku⁸. Ostatecznie na liście znalazły się 22 pozycje.

Kolejnym krokiem było dokonanie, zgodnie z rozporządzeniem 691/2011, podziału podatków środowiskowych na cztery grupy rodzajowe:

- podatki energetyczne (oznaczone dalej jako E — *energy*),
- podatki transportowe (T — *transport*),
- podatki od zanieczyszczeń (P — *pollution*),
- podatki od zasobów naturalnych (R — *resource*).

Dokonując alokacji przyjęto następujące założenia zgodne z zaleceniami Eurostatu⁹:

- do grupy podatków energetycznych zaliczono podatki obliczane od produktów energetycznych stosowanych zarówno w celach transportowych, jak i energetycznych. Tym samym np. media mające zastosowanie nie tylko opałowe, lecz i napędowe, o ile nałożone są na nie podatki, generują kwoty, które zaliczono do podatków energetycznych. Zatem paliwa wykorzystywane w transporcie, które w innym schemacie klasyfikacyjnym mogłyby zostać zaliczone do grupy podatków transportowych, zostały w tym przypadku uznane za podatki energetyczne;
- podatki akcyzowe służące do celów opałowych lub napędowych zakwalifikowano do grupy podatków energetycznych;
- z kategorii podatków zasobowych wykluczono podatki od wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Podatek ten może pełnić rolę renty producenta wynikającej z rzadkości zasobu i warunków jego uzyskiwania. Włączenie podatków od ropy naftowej i gazu ziemnego zaburzyłoby porównywalność danych w kategorii podatków energetycznych w wymiarze międzynarodowym;
- opłaty za wprowadzenie do środowiska zanieczyszczeń zakwalifikowano do podatku od zanieczyszczeń, czyli do kategorii P — *pollution*. Z kolei opłatę za pobór wody uznano za podatek od zasobów naturalnych i zaliczono do kategorii R — *resources*. Opłata za umieszczenie odpadów na wysypisku jest w tej nomenklaturze opłatą środowiskową, a nie podatkiem, ponieważ jest to proporcjonalnie naliczona zapłata za usługę udostępnienia dostarczycielowi odpadów specjalnie przygotowanego składowiska.

⁷ Śleszyński J. (2012).

⁸ Małecki P. (2012).

⁹ Śleszyński J. (2012).

Listę podatków związanych ze środowiskiem wraz z przypisaniem ich do grup rodzajowych przedstawia tabl. 1.

TABL. 1. LISTA PODATKÓW ZWIĄZANYCH ZE ŚRODOWISKIEM

Lp.	Rodzaje podatku związanego ze środowiskiem	Grupa rodzajowa podatków ^a
1	Akcyza na paliwa przeznaczone do celów opałowych	E
2	Akcyza na paliwa przeznaczone do celów napędowych	E
3	Akcyza na gaz LPG	E
4	Akcyza na energię elektryczną	E
5	Akcyza na samochody osobowe	T
6	Akcyza na oleje smarowe	P
7	Cło na importowane paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne	E
8	Cło na importowane pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe	T
9	Opłaty rejestracyjne i ewidencyjne pojazdów	T
10	Podatek od środków transportowych	T
11	Opłaty za substancje wprowadzane ze ściekami do wód lub do ziemi	P
12	Opłaty za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza	P
13	Opłaty produktowe za baterie i akumulatory	P
14	Opłaty produktowe za opony	P
15	Opłaty produktowe za opakowania	P
16	Opłaty produktowe za oleje smarowe	P
17	Opłaty produktowe za zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	P
18	Opłaty za usuwanie drzew i krzewów	R
19	Opłaty za brak sieci zbierania pojazdów	T
20	Opłaty za substancje zubożające warstwę ozonową	P
21	Opłaty zastępcze za niewykupienie wymaganej ilości energii odnawialnej	E
22	Opłata paliwowa	E

^a E — energetyczne, T — transportowe, P — od zanieczyszczeń, R — od zasobów naturalnych.

Źródło: opracowanie własne.

Spośród wymienionych w tabl. 1 pozycji — 7 zakwalifikowano jako podatki energetyczne, 5 jako transportowe, 9 jako podatki od zanieczyszczeń i 1 od zasobów naturalnych.

Należy zwrócić uwagę na następujące kwestie związane z pracami dotyczącymi ustalania grupy podatków dla poszczególnych podatków związanych ze środowiskiem¹⁰:

- 1) w trakcie prac pojawiły się wątpliwości wynikające z niejednorodności przedmiotów opodatkowania umieszczonych w danej kategorii podatku. Kilka bowiem z wymienionych kategorii zawiera przedmioty opodatkowania o charakterze jednocześnie energetycznym i zasobowo-surowcowym. Należało więc przesądzić „większościowy” wybór rodzaju podatku — energetyczny czy zasobowy. Metoda większościowa polegała na tym, że podatek zaliczono do danej grupy, jeśli przeważająca część podatku, w ujęciu wartościowym, pochodziła z przedmiotów opodatkowania służących celom energetycznym;

¹⁰ Śleszyński J. (2012).

- 2) w przypadku ceł wątpliwość łączyła się z decyzją czy w rachunku podatków związanych ze środowiskiem należy ujmować negatywny wpływ na środowisko poza granicami kraju. Cło dotyczy bowiem surowców, materiałów i produktów wwożonych do kraju, a więc w przypadku zubożenia lub pogorszenia stanu zasobów naturalnych istotny wpływ na środowisko istniał już wcześniej poza krajem. Postanowiono uwzględnić w zestawieniu podatków środowiskowych cła związane z dostarczaniem nośników energii i sprowadzaniem do kraju środków transportu. Cło z pozycji 7 „Paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne itd.” zostało zaliczone do podatków energetycznych. Cło z pozycji 8 „Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe” zostało zaliczone do podatków transportowych;
- 3) kolejna wątpliwość dotyczyła pozycji, które wskazują na użytkowanie zasobów nieodnawialnych i zasobów przyrodniczych, a są wyjątkowo niejednorodne i zawierają również półprodukty i wyroby gotowe. Postanowiono nie uwzględniać ceł innych niż związane z dostarczaniem nośników energii i sprowadzaniem do kraju środków transportu, o ile są charakterystyczne dla tych produktów i nie są pobierane na zasadach ogólnych o charakterze fiskalno-ekonomicznym. Zastępują one często podatki związane ze środowiskiem pobierane w kraju pochodzenia tych produktów i uzupełniają je;
- 4) do grupy podatków od zanieczyszczeń (P — *pollution*) zaliczono opłaty za korzystanie ze środowiska¹¹, które w polskim systemie finansowania ochrony środowiska trafiają do funduszy celowych ochrony środowiska i gospodarki wodnej i są traktowane jako opłaty. Uwzględniono następujące opłaty:
- za wprowadzenie substancji ze ściekami do wód lub do ziemi,
 - za wprowadzanie do wód lub do ziemi wód chłodniczych,
 - za powierzchnie zanieczyszczone o trwałej nawierzchni, z których są wprowadzane do wód lub do ziemi wody opadowe lub roztopowe ujęte w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, z wyjątkiem kanalizacji ogólnospławnej,
 - za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza,
 - za gazy wprowadzane do powietrza powstające przy przeładunku benzyn silnikowych,
 - za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza z kotłów o nominalnej mocy cieplnej do 5 MW, opalanych węglem kamiennym, koksem, drewnem, olejem lub paliwem gazowym, dla których nie jest wymagane pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza albo pozwolenie zintegrowane,
 - za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza z procesów spalania paliw w silnikach spalinowych,

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 196, poz. 1217).

- za gazy lub pyły wprowadzane do powietrza z chowu lub hodowli drobiu;
- 5) wśród opłat za korzystanie ze środowiska występujących w Polsce, jedna powinna być zaliczona do podatków od zasobów naturalnych (R — *resources*). Chodzi o „Opłatę za pobór wody podziemnej i wody powierzchniowej śródlądowej”. Stwierdzono, że opłatę za pobór wody można traktować jako podatek od użytkowanego zasobu naturalnego, a nie jako usługę związaną z doprowadzeniem wody do użytkownika. Obecnie pozycja ta nie występuje na liście podatków związanych ze środowiskiem, gdyż dane dotyczące opłat za pobór wody nie są dostępne, zbierane są bowiem łącznie z danymi dotyczącymi opłat za odprowadzenie ścieków. Od 2015 r. nastąpi rozdzielenie tych dwóch pozycji w sprawozdawczości.

ŹRÓDŁA DANYCH

Kolejnym etapem prac było uzyskanie danych wymaganych w kwestionariuszu Eurostatu ETEA (*Environmental Taxes by Economic Activity*). Dane za lata 2008—2010, w postaci agregatów, otrzymano z Departamentu Rachunków Narodowych (w tabl. 1 pozycje: 1—6, 9, 10 i 22), Departamentu Handlu i Usług (pozycje 7 i 8) oraz z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (pozycje 11—21). Dane krajowe w podziale na cztery grupy rodzajowe podatków środowiskowych przedstawia wykres.

Największy udział w podatkach związanych ze środowiskiem miały podatki energetyczne (ok. 85%), następnie transportowe (ok. 10%), od zanieczyszczeń (ok. 4%) i od zasobów naturalnych (niecały 1%).

Następnie dane opracowano w układzie wymaganym w kwestionariuszu ETEA, który składa się z czterech arkuszy. Każdy arkusz zawiera dane dotyczące jednej grupy podatków (energetyczne, transportowe, od zanieczyszczeń, od zasobów naturalnych) według klasyfikacji NACE Rev. 2, w układzie A*64 oraz dla gospodarstw domowych.

*ALOKACJA KWOT PODATKÓW W AGREGACJI A*64*

Rozporządzenie PE i Rady (UE) nr 691/2011 wymaga alokacji kwot podatków związanych ze środowiskiem zgodnie z hierarchiczną klasyfikacją działalności gospodarczej NACE Rev. 2, według agregacji A*64¹² oraz na gospodarstwa domowe. Agregacja A*64 grupuje 99 działów klasyfikacji NACE Rev. 2 w 64 grupach. Sposób agregacji działów NACE Rev. 2 na 64 pozycje przedstawia tabl. 2.

TABL. 2. KLASYFIKACJA NACE REV. 2 W AGREGACJI A*64

Sekcja, dział klasyfikacji NACE Rev. 2	Pozycja w agre- gacji A*64	Sekcja, dział klasyfikacji NACE Rev. 2	Pozycja w agre- gacji A*64	Sekcja, dział klasyfikacji NACE Rev. 2	Pozycja w agre- gacji A*64	Sekcja, dział klasyfikacji NACE Rev. 2	Pozycja w agre- gacji A*64
A 01	1	C 26	17	H 51	33	M 74 i M 75	49
A 02	2	C 27	18	H 52	34	N 77	50
A 03	3	C 28	19	H 53	35	N 78	51
B 05—B 09	4	C 29	20	I 55 i I 56	36	N 79	52
C 10—C 12	5	C 30	21	J 58	37	N 80—N 82	53
C 13—C 15	6	C 31 i C 32	22	J 59 i J 60	38	O 84	54
C 16	7	C 33	23	J 61	39	P 85	55
C 17	8	D 35	24	J 62 i J 63	40	Q 86	56
C 18	9	E 36	25	K 64	41	Q 87 i Q 88	57
C 19	10	E 37—E 39	26	K 65	42	R 90—R 92	58
C 20	11	F 41—F 43	27	K 66	43	R 93	59
C 21	12	G 45	28	L 68	44	S 94	60
C 22	13	G 46	29	M 69 i M 70	45	S 95	61
C 23	14	G 47	30	M 71	46	S 96	62
C 24	15	H 49	31	M 72	47	T 97 i T 98	63
C 25	16	H 50	32	M 73	48	U 99	64

Źródło: jak przy tabl. 1.

Otrzymane w postaci zagregowanej dane przeliczono do pozycji wymaganych w kwestionariuszu ETEA za pomocą odpowiednich algorytmów. Zastosowano je,

¹² Agregacja A*64 wymagana jest w ekonomicznych rachunkach środowiska dla zachowania ich zgodności i spójności z ESA 95 oraz między rachunkami środowiskowymi.

gdyż dokładne określenie wysokości kwot pochodzących z poszczególnych rodzajów zidentyfikowanych podatków związanych ze środowiskiem do wydzielonych grup w układzie A*64 wymagałoby stworzenia nowego formularza statystycznego, który byłby kierowany do wszystkich podmiotów gospodarczych przyporządkowanych do wydzielonych grup (według NACE Rev. 2). Takie rozwiązanie jest nieuzasadnione z ekonomicznego punktu widzenia.

Postanowiono zatem posłużyć się głównie kluczem rozdziału (wyrażonym procentowo), który umożliwia rozdzielenie kwot pieniężnych określających wielkość środków pochodzących ze zidentyfikowanych 22 kategorii podatków związanych ze środowiskiem, opartym przede wszystkim na strukturach tablic wykorzystania wyrobów i usług, stosowanych w systemie rachunków narodowych.

Podsumowanie i wnioski

1. Głównym celem projektu pilotażowego dotyczącego rachunku podatków związanych ze środowiskiem było określenie możliwości realizacji zobowiązań wynikających z *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska*. Polska, ze względu na przyznaną derogację, będzie po raz pierwszy raportować do KE/Eurostatu dane z zakresu podatków związanych ze środowiskiem w 2015 r. Cel projektu został osiągnięty. Opracowano metodologię sporządzania rachunku podatków związanych ze środowiskiem oraz na jej podstawie wypełniono kwestionariusz *Environmental Taxes by Economic Activity* (ETEA) za lata 2008—2010. Wyniki projektu, co roku, posłużą jako baza do realizacji obowiązkowej sprawozdawczości.
2. Przeprowadzony projekt będzie miał długofalowe oddziaływanie. Rozpoczęte w trakcie realizacji projektu prace są kontynuowane w 2014 r. w ramach pracy metodologicznej pt. *Ekonomiczne rachunki środowiska: moduł podatków związanych ze środowiskiem* prowadzonej przez Departament Badań Regionalnych i Środowiska GUS. Następnym etapem będzie wprowadzenie rachunku podatków związanych ze środowiskiem do stałej praktyki statystycznej. Rachunek ten wpisano do *Programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2015*.
3. Konieczność kontynuacji działań mających na celu rozwój rachunku podatków związanych ze środowiskiem wynika z potrzeby jego udoskonalenia oraz wątpliwości i kontrowersji metodologicznych napotkanych w trakcie realizacji projektu. Najważniejsze z nich dotyczą następujących kwestii:
 - niektóre kategorie podatków nie są wewnętrznie jednorodne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. W przypadku niejednorodnej kategorii podatku stosowano regułę „większościową” zaliczania podatku do jednej z czterech grup podatkowych, co nie jest precyzyjne i wymaga weryfikacji. Wskazane jest wypracowanie reguły klasyfikującej dla niejednorodnych kategorii podatków;

- rozstrzygnięcia, w jaki sposób umiejscowić (w przyszłości) w rachunku opłaty z tytułu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz zezwolenia wydawane na podstawie przepisów o organizmach genetycznie zmodyfikowanych GMO.
4. Dokonana w trakcie realizacji projektu identyfikacja wszystkich płatności krajowych, które mają związek z działalnością szkodliwą dla środowiska, ma charakter nowatorski. Na skutek tego przyjęta lista podatków związanych ze środowiskiem będzie wymagać ciągłych analiz i nie można wykluczyć ewentualnej jej modyfikacji.
 5. Należy dokonać zmian na formularzach Ministerstwa Środowiska w celu rozdzielenia kwot za pobór wody od kwot za odprowadzanie ścieków.

mgr inż. Wiesława Domańska, dr Anna Górską, mgr inż. Marta Wojciechowska — GUS

LITERATURA

- Environmental Taxes — A statistical guide* (2013), Collection: Manuals and guidelines, Eurostat, Luxembourg
- Małecki P. (2012), *Opracowanie metodologii rachunku podatków związanych ze środowiskiem w zakresie alokacji wielkości zagregowanych w podziale na grupy podatków i rodzajów działalności według NACE Rev. 2* (nieopublikowane, wykonane na zlecenie GUS)
- Śleszyński J. (2012), *Opracowanie na temat rachunku podatków związanych ze środowiskiem w zakresie alokacji wielkości zagregowanych na grupy podatków* (nieopublikowane, wykonane na zlecenie GUS)

SUMMARY

Environmentally related tax accounts are one of the European Environmental Economic Accounts included into Regulation (EU) No. 691/2011 of the European Parliament and the Council of 6 July 2011 on European environmental economic accounts. According to Regulation mentioned above, Member States of the UE are obliged to transmit data on environmental taxes accounts in 2013 for the first time. Some countries, including Poland, have received derogation allowing to transmit data for the first time in 2015. In 2012 and 2013 the pilot project Environmental economic accounts: module for environmental taxes accounts was carried out by Central Statistical Office to prepare for the first data transmission. The main goal of the project was to establish the methodology for compiling environmentally related tax accounts as well as to collect data on Eurostat's questionnaire. This article presents the main stages of the project.

РЕЗЮМЕ

Налоговые счета связанные с окружающей средой являются частью Европейских экономических счетов окружающей среды обоснованных распоряжением Европейского Парламента и Совета (ЕС) № 691/2011 от 6 июля 2011 г. Согласно его положениям страны-члены ЕС обязаны к первой передаче данных касающихся налоговых счетов связанных с окружающей средой в 2013 г. Некоторые страны, в том числе Польша, получили отступление передвижения срока первой передачи данных на 2015 г. ЦСУ, подготавливаясь к этому, проводило в 2012 и в 2013 гг. пилотажный проект Экономические счета окружающей среды: модуль налогов окружающей среды, с целью разработки методологии приготовления налоговых счетов связанных с окружающей средой, а также получения и сопоставления данных из этой области в анкете Евростата. Статья представляет основные этапы разработки.